

Կոմսի ալ կ'ըսուի, և ան փոփոխութե պատճառն աս է :

Յուլիոս կեսարին կարգաւորութենէն ետեւ՝ այնպէս կերեւնար թէ տարին ամենաճիշդ է . բայց ինչպէս վերը ըսինք , Յուլիոս կեսարին գրած տարին քանի մը վայրկեան աւելի էր , այսինքն 11' , 24" , 30''' . ասոնք 128 տարիէն ետեւ իրարու վրայ զարնելով՝ մէկ օր մը կ'ընեն . անանկ որ Վրիստոսէ 1577 տարի ետքը՝ 13 օր աւելի էր տարին : Բայց որովհետեւ այլեւայլ ժամանակ տարուան մէջէն իրեք օր դուրս ձգուեր էր , ասով տարբերութիւնը տասը օր միայն մնաց : Վրիգոր ժԳ Հռոմայ քահանայապետը 1582ին ուրիշ իմաստնոց օգնութեբ որոշեց ու հրաման հանեց որ ան տարին հոկտեմբեր ամսուն 5 գրելու տեղը՝ հոկտեմբերի 15 գրեն : Եւ կարգաւորութենէն հետեւեցան բոլոր հռոմէական դաւանանք ունեցողները . ասանկով տարին կարգի եկաւ , ու դարնանային գիշերահաւասարը մարտի 20ին սկսաւ հանդիպիլ , որ առաջ 10ին կը հանդիպէր : Բայց որովհետեւ աս հաշուով ալ 100 տարուան մէջ 25 օր նահանջ ընելով՝ գրեթէ 19 ժամ կ'աւելնայ , որ 400 տարիէն ետքը 76 ժամ կ'ընէ , պապը աս բանիս դիմացն ալ առնելու համար՝ որոշեց որ ամէն իրեք դարի գլուխը (որ չորս չորս համրելով նահանջ կուգայ) , հասարակ տարի սեպուի , ու միայն չորրորդը նահանջ ըլլայ . ասանկով 1700ը , 1800ը , և 1900ը հասարակ տարիներ պիտի ըլլային , ու 1600ը և 2000ը նահանջ : Եւ յստի կարգերէն կանոններէն ետքը դեռ ճար չեղաւ՝ մանր անձնութիւնները չիրցան վերցընել աս հաշիւներուն մէջէն , բայց ատենով կրնայ ըլլալ որ վերնան :

Երբոր Վրիգոր ժԳ , աս կերպով տոմարը կարգի կը դնէր , արեւմտեան եկեղեցականներուն մէջ շատ տարածայնութիւններ կային . ուստի Հռոմայ թուին ծուռ նայողները չընդունեցան աս նոր կարգաւորութիւն , և

իրենց սխալէն ետ չկեցան . հապա Յուլեան տոմարին հետեւելով , նախ 10 օրը պահեցին , ետքը 1700ին ալ նահանջ ընելով՝ 11 օր ետ մնացին : Եւ հաշուի տարբերութիւնները թէ տօներու և թէ քաղաքական գործողութեանց այնչափ շփոթութեան պատճառ եղան որ հակառակողներուն մեծ մասը վերջապէս խոնարհեցան Վրիգորեան տոմարին հետեւելու : Եւ ասանկով նորադանդները 1700ին Վրիգորեան տոմարն ընդունեցան , և փետրուարի 18ին ետքը , 11 օր ձգեցին , ու մարտի 1ը անցան : Եւ գրեթէ 1752ին ընդունեցան նոր կարգաւորութիւնը . հանիմարքացիք և Շուեմները 1753ին : Սիայն Ռուսները Վրիգորեան տոմարը ինչուան հիմա յանձն չառին : Յոյներն ու մեր ազգն ալ՝ գրեթէ Ռուսաց հետեւելով աս բանիս մէջ՝ Յուլեան տոմարով կ'երթան , որ հիւ Կոմսի ալ կ'ըսուի . և որովհետեւ աս տոմարին հետեւողները 1800ին ալ նահանջ ըրին , հիմա իրենց տարին նոր տոմարէն 12 օր ետք է . աս պատճառաւ օրացոյցներու մէջ ամէն ամսուն առջի օրը 1 ատինացւոց նոյն ամսուն 13 է :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Վրիգոր :

ՎԵՐԾԱՆԻԱՅԻ մէջ սովորութիւն մը կայ որ տարւոյն վերջի գիշերը՝ մէկտեղ կը ժողվին բարեկամներ ու ազգականներ , և իրենց գլխէն անցած բաները կամ հին աւանդութիւնները կը պատմեն իրարու ինչուան կէս գիշեր . մէյմալ երբոր զարնէ ան ահաւոր ժամը՝ որով հին տարին անցեալ ժամանակին ծովը կ'ընկղմի , նոր տարին ալ ապագայ ժամանակէն դուրս կ'ելլէ , ամէնքը խօսքերնին կը կտրեն , ու մէկմէկու նոր տարի շնորհաւորե-

լով կերգէն աս Վոս բանաստեղծին՝
շինած երգը .

Բորբեքաւ ամս'ի յետին հունչ ժամուն .
Հապա առէք բաժակ, եղբարք սիրասուն,
Ահա թրուեալ բարենորան մեր տարի,
Անց խառնեցաւ յիւր ընկերացն 'ի շարի :
Քանի մեզ ած'նա վիշտ և խինդ յեղափոխ,
Եւ արդ 'ի սպառ ըզմեզ ելիք և եթող .
Ըղբերկրանաց և ըզցաւոց յիշատակ
Զայս խուն նըշխար ետ մեզ յընթացսն երազ :
Յանցաւ 'ի ծիր շրջեալ մաշի ժամանակ,
Նախ 'ի մանկան՝ ապա ծերոյ 'ի դիմակ
Որ աւելարդ կրթոտ նըւաղ և անզօր
Իբր ուրուական սաշի գշիմաւ գըլխակոր,
Եւ այն ինչ մեք ձեռն ձրգեալ կեղակարծ
Արձանագրել փութամբ աղօտ ինչ քերդած,
Զգեղ ըզպրսակ ըզսիրելիս և զարծաթ
Նռեալ գընայ յանգարձ ուղին մեզ անյայտ :
Մեք 'ի հերուն սերկեան աւուր 'ի հանդէս
Ակումբ առեալ յերգ և 'ի բանըս պետպէս
Բերկրապատար և ցընծալիցք հրճուէալ .
Ո՛ւր այն ժամու բարեկամաց հանգանակ :
Յողովք 'ի խորս արդ խաղացեալ տասպանին,
Զանդորրաւէտ նընջեն յաւերժ քուն յետին .
Օն կանգնեցին ամեթ արձանք 'ի սրբոյ,
Եւ քաղցր անուանին անդէն անջինջ տըպացի :
Յամս 'ի նորում ո՞ գիտէ զհունձըս մահու,
Որ երեւի ցանդ յեղակարծ 'ի պահու :
Զիցէ տեսեալ բեր սաղարթունս հոգմովար
Ի գարնայնի թափեալ յանկարծ վայր 'ի վայր . . .
Սակայն 'ի մեզ ցօղ կաթեսցէ ջերմ ական
Խանդաղակաթ սրտիւ մերձեալ 'ի դամբան
Այն որ վերջին յերախանէս մընալով
Ըզբոլորից կափուսցէ զաչքս լալով :
Միշտ անխրուով զըւարթագէմ հոգեկիր,
Յառաջ խաղայ զգօնն 'ի կենաց հասեալ ծիր .
Յանուրջս ախորժ թուի նըշխարել նա ըզմահ,
Խոնջ պարտասեալ 'ի կենցաղոյս գիւրասահ
Կողմնի հանգարտ, զարտեանունս տալ 'ի նինջ,
Եւ յանկարծուստ Տէր լոյս 'ի նա կաթեալ ջինջ
Հրաւեր կարդայ գալ 'ի խորոց տապանին
Յերանաւէտ կեանս ընտրելոց աշխարհին :
Արդ ծն և մեք գնացուք, եղբարք, անվեհեր,
Թէպէտ թողուլ զիրեար հասցէ 'ի չուս մեր :
Բարի է մահ արդարոյ քաղցր և հեշտին,
Միայն պատրաստ կացցուք առ ժամն այն յետին .
Գնացուք յուսով զհետ կոչողին, բարեկամք,
Եւ զուարճախառն երգոց կրկնեալ միշտ ըզվանդ՝
Արշալուսին նորոյ տըւեալ սերտ ողջոյն,
Վարս ըստացուք մեզ յայտնհետէ լաւագոյն :

1 Յովհաննէս Հենրիկոս Վոս (Voss) Գերմանայի երևելի բանաստեղծներուն ու բանասէրներուն մէկն է, և շատ անուանի է իրեն թարգմանութիւններուն համար որ ըրած է Յունաց և Լատինացոց հին բանաստեղծութիւններէն . մեռաւ 75 տարեկան 1826ին :

Վեղեցիկ խորհրդածութիւներով
ու խորունկ և ճշմարիտ իմաստներով
գրած է նաև 1 ամարթին գաղղիացի
բանաստեղծը յաջորդ քերթութեամբ
որ նոր տարուան վըայ շարագրածին
մէկ կտորն է .

Տէր, դու ես հայր ժամանակաց և իշխան,
Ամբ բիւրաւորք առ քե մի օր են միայն .
Դու 'ի ծայրից քոյոց լերանց մըշտընջեան
Դիտես զաւուրս որ սրբացան և որ գան .
Ի մի նրկատ մինչև եղեալ տեսանես
Թէ զոր պըտուղ դարս հանգերձեալ երկնէ մեզ .
Աղաչեմ տէր, զինչ ինձ ձեռք կեղակարծ
Այս ածէ ամ՝ յոյսն և երկիւղ մահացուաց .
Յիմոց աւուրց տարիս յանկուած յաւելեալ
Իցէ հիւսիւք սիրոյ շնորհաց յօրինեալ :
Համբուրեցից զայն իբր ըզքո ինչ պարգև,
Թէ գոչեցից . Ի բաց գնասջիր, անց զինն :
Այլք 'ի տարեաց անցին 'ի գիրկս ակաղձուն
Կուտեալ ինձ տենչ զեղջ, արտասուս, անձկութի,
Խաբեպատիր սին երեղթիս ուրուական,
Խինդ միօրեայ, հրաժեշտ անգարձ անգարման,
Եւ դառն բերս՝ որոց կեղեք ազազուն
Մնան 'ի սրբախ իբր ըզփոշի անկայուն :
Զոր չունէինն ես 'ի նոցունց խնդրէի,
Եւ ցանգ զաւան 'ի վախճանի կրկնէի :
Եւ իմ կալայց ակն 'ի դարուց աշխարհիս,
Հիմն 'ի յաւազ արկի և սերմն 'ի յալիս :
Արդ ժամ է տէր, զի զգաստացեալ և իմ սիրտ,
Զակն անբրթիթ հարեալ 'ի բան քո ճըշգրիտ
Քեզ ձօնեսցէ զերագընթաց ըզտարիս
Զորս արտեաց ցարդ բազմութիւ 'ի չարիս .
Տեսցէ անշուշտ թէ աւուրք քե պատարուն
Ծախեալք 'ի քնար և սեղանոյդ 'ի պաշտօն,
Յուսումն 'ի սէր քո սրխալի սքանչելեաց
Զըգեալ անքուն մինչ յընդ միջեւ գիշերաց,
Զաղերս խոնարհ մէն վայրկենից եգեալ կէտ,
Եւ զհեծութիւն ժամուցն 'ի քայլս ետ ընդ ետ,
Այսպէս յինէն թռուցեալք 'ի բաց ոստիցէն,
Այսպէս թափուր և լոկ գողիս իմ թողցէն
Որպէս այս ամ որ յընթացիցն 'ի սպառուած
Թիւ սոսկ յաւել 'ի շար աւուրց իմ կենաց :